

МАКЕДОНИЈА

Листъ за политикъ и книжевностъ.

МАКЕДОНИЈА ще излиза единъ пътъ презъ седмицѣ, въ Сѣбѣ отъ ж. Цѣна придѣлена за години 5 бѣлы меджидиета, а за шестъ мѣсеца 3 както въ Цариградъ тѣхъ тѣхъ и на всякъ по единъ въ държавѣ, а на всѣхъ отъ държавѣ 6 т. е. шестъ бѣлы меджидиета.

Писма не освободени отъ пощенскѣ платѣ и нарчванія за вѣстникъ не сдружени съ придѣлѣтъ не ся приѣмѣтъ.

Всяко порчваніе и изискваніе, за все ся отнася до Македоніѣ, ще ся отправя исклучително до редактора и издателя П. Р. СЛАВЕЙКОВА.

Подписка-та на спомоществованіѣ-та става въ Цариградъ, въ Писалницето на вѣстника, Асма-алѣ въ пиринѣтъ у Джемѣ-ханъ № 15, а по вънъ при опредѣленіѣ настоятели, които отговарятъ за вѣстникѣтъ.

Статии и писма за обществени работѣ вѣстникѣтъ ся безъ платѣ, стига само да ся снабдени съ вѣрни подписи. За частни извѣстіѣ плаща ся по гр. 2 за реда

На настоятели сѣ устѣжѣлъ по петъ на сто отъ цѣнѣтъ на спомоществованіѣта като съберѣтъ отъ три спомоществованіѣ на горѣ и въ издѣлѣжѣтъ.

Министерството на Външнѣтъ дѣло е испратило до Н. Блаженство Г. Антима, слѣдующи двѣ писма, на които прѣводѣтъ ни ся позволили обнародовати въ листѣтъ си.

I.

До Българскѣтъ Екзархѣ

Блаженнѣйшій Господине!

Вашето благодарително писмо което однесохте на Н. И. В. Султана по приношеніѣ на высочайшиятъ царскѣ благоволеніѣ показани къмъ Васѣ, и по поводъ на високий орденъ (нишанъ) който Ви оявиле, ся прѣдставило на Милостиваго ни Господаря, и изразены Ви благодаренія произвели радость у Н. Величества. Прочее по Высокѣ заповѣдѣ явявамъ Ви туй нищо, за коего Ви и писахъ настоящето си пріятелско писмо.

26 Априлія 1872

Высока порта Серверъ

Ний пѣлѣмъ осѣлѣ всесърдечно да благодаримъ на Н. И. В. Милостивѣтъ Господаря Султана, и за тѣзи високи благодѣтелиности що показа къмъ народниѣтъ ни священноначальникѣ; за тѣзи на туй Высочайше благоволеніѣ отразаватъ вѣтъ цѣлый ни народъ ний немощемъ осѣлѣ съ подобниѣ ескрепности и приданности къмъ прѣдѣла на Н. И. Величество да освѣтѣлѣствуваши нашѣтъ признателность за всичкиѣ благодѣлїѣ измѣна на насъ отъ Него.

II.

До Българскѣтъ Екзархѣ

Блаженнѣйшій Господине!

Нѣкои си лица не познати ходили въ Македѣ, зѣгали тамошныѣ сѣлѣни и сѣбѣмъ ширѣ ужъ за помощь на черковы, училища и другѣ душевнѣспасителны заведенїѣ по русалѣмъ. По причинѣ на това рѣшило ся на въ Австрійското посолство че тѣзи отъ сега ще отплатѣ по онѣзи мѣста за събирѣть помощь за такѣва душевнѣспасителны нѣщи, трѣбѣа да ся снабдяватъ съ рѣшѣнѣтъ пашапортъ и съ едно особно тескѣнѣ отъ казаннѣто посолство, и че онѣзи нѣщо отплатѣ безъ да вземѣтъ пашапортъ тескѣре, но ще ся приѣмѣтъ. Туй вѣтъто ни ся съобщилъ съ рѣпортъ отъ казаннѣто посолство и като го явили и на другѣта гдѣто трѣбѣваше, обаждамы и Вамъ рѣшѣтъ, за коего Ви и пишѣмъ настоящето пріятелско писмо.

26 Апр. 1872

Высока порта Серверъ

За това нищо, ний мѣлѣмъ, Н. Блаженство трѣба да издаде и особно окружно писмо до всичкиѣ Епархїи принадлежащи на Екзархїѣтъ. А на слѣдъ него трѣба еще да ся приѣмѣтъ какъ да ся издѣлѣтъ отъ подобниѣ ескрепности и самыѣ Епархїи на Екзархїѣтъ, защото многокъвъ попасникъ ся скитѣтъ на основно отечествѣто ни и подъ прѣдлогъ за душевнѣспасителны убои побиры безъ извѣстуваѣта многообразно, и не само нѣтъ Христїанскѣтъ населенїѣ за безъ нѣтъ; но и чрезъ съблѣзѣнїѣ които приѣмѣтъ нарушаваѣта благочестїѣто.

Размыслѣмъ.

Намѣрѣмы ся въ прѣвѣтъ дин на Май, кога нова жизнь е блюкила отъ земли, раскопѣно обжѣна отъ богато нѣтъ природѣ. Вѣрѣмѣо прїятно, възбѣтъ бистръ и пѣлѣтъ отъ благоуханїѣ. Нѣтъ весело и давна радость ся е нѣтъ прѣвъ пространнѣтъ прѣдѣлѣ естество. Но що ни е намъ до вѣрѣтъ? Намъ ни занимаватъ мисли коитѣ отличатъ виизнанїѣто ни отъ прѣлѣтъ на природѣтъ.

Блаженни сѣ онѣзи народи, които осповани на нѣщи, прїятѣтели на единъ колко годѣ честнѣтъ сѣдѣтъ и мѣлѣтъ отъ богатны надѣждѣ, посрѣщѣтъ прѣкраснѣтъ тѣзи частѣ на годиниѣтъ, кога сѣмѣ ги дразни и располага къмъ вселѣ въображенїѣ и къмъ сладкѣтъ чувствования на единъ честнѣтъ животѣ.

Такѣвъ народи ся намѣрѣватъ въ цѣтушѣтъ пролѣтъ на народниѣтъ си животѣ. Тѣ ся наслаждаватъ съ всичкиѣ дражести на онѣзи блаженнѣйшѣ и възвишеннѣтъ епохѣ до коѣто е дадено да достигне единъ народъ който ся е труднѣтъ да стигне до тамъ.

Ахъ! Никой не може да отрече, че ний не сѣмъ ни доближили еще до прѣдѣлѣтъ на тѣзи епохѣ; всякой вижда че ний сѣмъ далѣкъ отъ нѣтъ, че ся намирамы еще въ тѣжнѣтъ дѣніѣ на онѣзи частѣ отъ годиниѣтъ, кога студеныѣ бореѣ цѣмѣлѣство лѣмѣ голѣтъ клонове на народнѣто стѣбло, кога вѣтъ вѣтъ народѣтъ ни почѣтъ до доплѣтъ лежатъ още дебелѣ епѣгове и на планинѣтъ не бучи осѣлѣтъ разоритѣлна бѣра!

Съ наименованїѣто и установленїѣто на прѣвѣтъ ний Екзархъ ний като че ся повдигѣмъ мало напредѣтъ, што възстѣпѣны на позѣ да можемъ да съзирамы свѣтълѣтъ зарѣ на далѣчнѣто слѣнце — и това бѣ доста да искара радостныѣ въсклицанїѣ изъ нашѣтъ измѣченѣ гърды, купѣ блѣгы чувства и хубавѣ надеждѣ затопѣмъ нашѣтъ коченѣсѣ сѣрдѣца.

Но защо тѣй скоро нашѣтъ въсклицанїѣ засѣхѣмъ на гърлото ни, нашето въодушевленїѣ истѣва? — Да ли е че усѣржѣмы приѣмѣтъващѣ далѣчнѣтъ на пѣтътъ, който ни остава да прѣмѣмѣтъ още, и голѣмѣтъ трудности и прѣпятствїѣ които ни чакатъ до пристѣгнѣнїѣто ни въ областнѣтъ на цѣтушѣтъ пролѣтъ на народниѣтъ си животѣ?

Не; нашѣта дряхлость, ако ся не ѣмѣтъ, пропѣхожда отъ това че като ся възрѣдовамы до толѣкъ че сѣмъ спечѣлили онова за коего сѣмъ ся трудили, глѣдамы а не виждамы въ какѣво стѣстон спечѣленѣто ни. Работѣ станѣмъ и все ставѣтъ, а въ сѣмѣнѣтъ ний оставамы все въ истоѣто положенїѣ въ коеѣто ся намѣрѣвамы вчера и онѣзи дѣнь.

Нашѣтъ Екзархъ ся припозна отъ правитѣлѣството че каже че и народѣтъ ни ся припозна зѣмѣнѣтъ за народѣтъ, който съставѣтъ частъ отъ отоманскѣтъ имперїѣ. Но това да ли е всичко коеѣто ни трѣбѣва?

Дѣ е пѣлѣнѣто и точнѣто исполненїѣ на всичкиѣ точки на Ферманѣтъ? Забравѣмы ли на бѣдѣтъ и страданїѣта отъ грѣцкѣто духовенство на нашѣтъ братїѣ по Тракїѣ и Македонїѣ, огушахмы ли вече на тѣжнѣтъ тѣхнѣ възванїѣ: да ся избавѣтъ отъ гнѣтътъ и гоненїѣта на жестокиѣтъ ни народны прѣятѣли?

Дѣ е подтѣврѣженнѣтъ и прогласѣннѣтъ устѣвъ, който съставѣтъ прѣвѣтъ нашѣтъ народѣтъ съборѣ, и който е основѣта на нашето ново устроѣнїѣ? Ний сѣмъ въображаемы че нѣмѣмы Екзархїѣтъ по на какѣво можемъ да ся основамы?

Мнѣхъ ся мѣсецъ и два отъ пристѣгнѣнїѣто на нашѣтъ Екзархъ въ столицѣтъ, съ какѣво прочее ся отличѣ новѣта тѣзи епохѣ на нашѣтъ народѣтъ животѣ? Или поне какѣви надѣждѣ ни подаѣ Екзархїѣта ни въ това си състоїнїѣ, въ коеѣто ся намира дѣнѣсъ?

Ний можемъ да продължимъ още тѣзи си питанїѣ но ще стигне ако кажемъ че прѣговорнѣтъ за ферманѣтъ сѣмъ все единакъ не дорѣшѣны че, както ся пошепѣва прѣмѣнѣнїѣ нѣкакѣво можѣли да стѣмѣтъ въ параграфѣтъ на устѣвътъ, и най-сѣмѣтъ че състоїнїѣто на Екзархїѣтъ ни, като не е въ правилнѣ и законнѣ условїѣ не ни общѣва напредѣтъ но назадѣтъ.

Причинѣта? причинѣта на това? че ни запятѣтъ отъ вредѣ.

Причинѣта на това че отговорнѣтъ ний стѣтон въ това дѣто онѣзи които стоѣтъ на чѣло на Екзархїѣтъ, онѣзи които водѣтъ работѣтъ, сѣмъ въобще хѣра нѣрѣшѣтели и двоѣумнѣ, които сѣмъ подчинѣны на влѣянїѣто на разнѣтъ партиѣ въ Цариградѣ. Или такѣви които не сѣмъ положили за най-высше начало: единствѣннѣтъ интересъ на Българскѣтъ народѣ.

Тѣ сѣмъ истѣтъ, които сѣмъ стоѣли на чѣло отъ край, и които въ всичкиѣ важнѣ обстоятелѣства, далѣкъ отъ да постѣпѣтъ сами, всякога е трѣбѣло народѣтъ да ся поклатѣ и да тѣкне работѣтъ на напредѣтъ.

Въ имѣто на кое узаконѣнїѣ, въ имѣто на кое право сѣмъ зѣмѣ тѣзи хѣра властѣтъ въ рѣцѣтъ си?

Нека отговоримъ искрено на този въпросъ:

— Тѣ зѣхъ властѣтъ въ рѣцѣтъ си зашто ний сѣмъ оставѣмъ ний, народѣтъ; тѣ прѣдѣстѣтели на 40 души, управѣваѣтъ самѣмѣмъ нашѣтъ сѣдѣтъ, зашто прѣдѣстѣлѣнїѣтъ на 5,000,000 народѣтъ не излѣзохъ на лѣтъ да турѣтъ край на тѣхнѣто диктѣторѣство, да зѣмѣтъ законнѣ властѣтъ отъ рѣцѣтъ ний и да постѣпѣтъ рѣшѣтелно и крѣпѣко за конечно то нарежданїѣ на нашѣтъ работѣ.

Догдѣто народнѣтъ прѣдѣстѣтели ги нѣмѣ никакѣвы да завѣрѣшатъ купѣнѣтъ на народнѣто дѣло, до дѣто ся не явѣтъ тѣ и не прѣкѣратъ произволѣтъ на прѣврѣмениѣтъ комисїѣ, до тогази нашѣтъ работѣ ще вѣрѣватъ хлѣмаво и назадошно, до тогази ний напразно ще очакѣмы плодѣ отъ дълѣтъ нашѣ борѣ.

Ний спечѣлѣхмы, но нашѣта печѣла не състон осѣлѣтъ въ това дѣто да ся възсправѣ и укрѣпѣмъ отъ прѣвѣтъ тойзи успѣхъ нашѣта воля, коѣто бѣ клѣмѣмъ къмъ отчаянїѣ отъ толѣкъ се сполуку. Сега ний прѣдѣстон да ся въодушевимъ отъ това и укрѣпѣмъ отъ нѣрѣклоннѣтъ нѣтъ на възсправѣнѣтъ си волѣ, да погледнѣмъ хладнокрѣвно вѣрѣху обстоятелѣствѣта, сѣмъ които ний да ся боримъ, да разнѣрѣмъ силѣтъ си и спорѣтъ тѣхъ да опрѣдѣлимъ поведѣнїѣто си. А това коеѣто рѣшимъ да пристѣпѣмъ нѣрѣрѣвно къмъ исполненїѣто му.

Нашето прочее увѣренїѣ, за прѣвѣтъ ний на народнѣто ний дѣло не лежи осѣлѣтъ въ това дѣто, Българскѣтъ общѣны отъ всичкиѣ страни на нашето отечествѣ, да ся поклатѣтъ вече серїѣзно, и да побѣрѣтъ да испратѣтъ прѣдѣстѣлѣнїѣтъ си въ Цариградѣ.

Съ това само може да ся тури край на неизвѣстнѣто наше положенїѣ, зашто всичкиѣ партиѣ, ще да останѣтъ безсильны прѣдѣ виднѣмѣто това израженїѣ на народнѣтъ волѣ, ако тѣ сполуки да бѣде изразѣна какѣто трѣбѣ.

Ако народѣтъ постѣпѣтъ умно и рѣшѣтелно, ако всѣнѣца ний ся покажемъ че знаѣмъ да забравѣмы своѣтъ частнѣ прѣнїѣ, интересѣ и несѣгласїѣ, когаѣто го поиска великийѣтъ общїѣ интересѣ, — интересѣтъ на цѣлый Българскѣтъ народѣ. Ако възможѣмъ да търпѣмы свѣстѣно и задѣвно тѣжѣстѣтъ които по необходимѣтъ ни палага, народнѣтъ нашѣтъ подвїгъ, то ще можѣмъ не само да ся надѣмъ но ще можѣмъ да бѣдемъ да же увѣрѣни, че ще доживѣмъ дѣнѣтъ, въ койѣто и падѣ насъ ще ся усмѣхне весело слѣнцеѣто на цѣтушѣтъ пролѣтъ на народниѣтъ си животѣ.

Но какѣво казвамы ний, и кому го казвамы? Не на онѣзи ли които ся показѣватъ че мало оцѣнѣватъ важнѣтъ нѣтъ дѣлѣто, и на обстоятелѣствѣта, по равнодушно глѣдатъ какѣво ще извѣрѣшатъ другѣ за тѣхъ? Не на онѣзи ли които за да не похарчатъ нѣколко гроша прѣнѣбрѣватъ великийѣтъ народѣтъ интересѣ и

оставѣтъ придѣлѣнѣтъ си правнѣны да распѣлагѣтъ сѣмъ тѣхъ, онѣзи които нѣмѣтъ тѣхнѣто пѣлѣмѣнїѣ, онѣзи които не сѣмъ избрани отъ тѣхъ, онѣзи на които срокѣтъ на служѣнїѣто отдавна вече е устѣклѣтъ и които сега не управѣватъ осѣлѣтъ самѣмѣмъ и самѣмѣмъ.

Но какѣво зло сѣмъ направѣли тѣзи хѣра, като сѣмъ слѣдѣвали по народнѣтъ ни работѣ? ще ни попытѣтъ едни; не сѣмъ ли тѣзи които сѣмъ ся трудили най-много, и сѣмъ съдѣлѣствували най-вече за сполукутъ на дѣлѣто? не сѣмъ ли Българѣ? не сѣмъ ли родѣлюбивѣ? Защо ги нападѣте? ще ни кажѣтъ другѣ. Ей, Българѣ сѣмъ, и родѣлюбивѣ сѣмъ, но показѣмъ ся по-вече властолюбивѣ, а отъ това и по-вече вѣрѣдѣтели отъ колѣкто позѣмѣ. Прѣвѣтъ бѣлѣтъ на перѣдѣлюбнѣтъ е този дѣто да мѣлѣмъ пѣкой че въ единъ народѣ само той е достѣеннѣтъ и способнѣтъ да управѣва общѣственнѣтъ работѣ, това е лѣмѣ плѣсница противу честѣлюбїѣто на единъ цѣлъ народѣ, прѣво посѣгѣтелѣство вѣрѣтъ правнѣнѣтъ на народа а това е зло и голѣмо зло. Непрѣстѣтелно е нарушенїѣто на правнѣнѣтъ на единъ народѣ, а прѣврѣденнѣтъ този сѣмѣтъ на прави това не ведѣжъ и не двѣжъ, като сѣмъ присѣмѣтъ властѣтъ на Народнѣтъ Съборѣ. Ако единъ лѣвъ за минувѣнїѣто на единъ мышѣкъ е дигнѣлъ толѣкъ гюрѣлѣтъ за да не стане пѣтъ, какѣво трѣбѣа да прави единъ народѣ за да нѣ направѣтъ новѣтъ пѣтъ за нарушенїѣ на правнѣнѣтъ му?

Народѣ коѣто не мѣри да брапи правнѣнѣтъ си не е достѣеннѣтъ за правнѣны. Еѣ какъ можѣмъ да склѣчимъ ний нашѣтъ размыслѣ на този частѣ, като нѣмѣмы прѣдѣ очѣ сегашнѣто положенїѣ на народнѣтъ ни работѣ. А кои сѣмъ надеждѣтъ които можѣтъ да отстранѣтъ отъ насъ болѣзненнѣтъ впечатлѣнїѣ отъ туй злокобно заключѣнїѣ?

Вѣра, наука и родѣлюбїѣ.

„Вѣра, наука и родѣлюбїѣ. — тѣзи сѣмъ нѣстинѣ три стѣпѣна на утѣврѣженїѣ за всякой народѣ коѣто напредѣва.

Отъ вѣрѣтъ трѣбѣа да започѣмъ всяка мѣдрѣсть, всяка наука. Развѣратѣна коѣмѣмъ, коѣто ся отрича отъ Бога, осѣдѣла е съ това ний себе си на срамѣнѣтъ смѣртѣ или чѣловѣчѣството на най-ужаснѣтъ дегенѣрацїѣ. Народѣ коѣто не познаѣва Бога, не може да ся възстѣпѣтъ на высокѣ стѣпенѣ на културнѣтъ животѣ: скѣтскѣтъ инстинѣтъ можѣтъ да го свѣлѣтъ въ нравѣственнѣтъ и политѣческѣтъ грѣбъ прѣди да може да направи той прѣвѣтъ крачѣкъ.

Отъ какѣ е свѣтътъ и чѣловѣчнѣтъ на този свѣтъ, отъ туй вѣрѣмъ еще живѣмъ въ чѣловѣчѣството понѣнїѣто за Бога въ единъ или въ другѣ формѣ; реакцїѣта противу Бога е реакцїѣта противу основѣтъ на всякой напредѣтъ, а когаѣто чѣловѣчнѣтъ некаѣтъ да напредѣватъ, тѣ остаѣватъ вѣрѣни Богу. Може да е тѣй опрѣдѣлено да падне чѣловѣчѣството въ вѣрѣтъ нѣтъ на развѣрата и въ примѣтнѣно състоїнїѣ, какѣто ся и страхувѣтъ нѣкои философи; но то прѣво не ще бѣде еще подѣръ много вѣрѣмѣ, и второ когаѣто бѣ да ся сѣбѣдѣше падѣтъ, то туй състоїнїѣ ще прѣдаѣ побѣда на растѣннѣтъ коѣмѣмъ, т. е. побѣда на генїѣ разорѣтѣла надъ генїѣ сътворѣтѣла. Старнѣтъ Израїлѣтѣни сѣмъ зѣмѣмъ като народѣ, и то за всякога, отъ какѣ напѣснѣхъ любѣвътъ и почтѣнїѣто спрямо едиѣго Бога на небѣто и на земѣтъ. Съ вѣрѣтъ въ Бога отнѣшѣла ся е и мѣдрѣстѣтъ, изгубѣла ся нравѣственѣната сила, исчѣзнѣло възвѣшенѣто родѣлюбїѣ — а сѣмъ всичко това дошѣлъ и крайѣтъ на дѣржавѣтъ и на народнѣтъ самѣостѣлѣнѣтъ.

Подѣръ вѣрѣтъ нѣде Наука. Вѣрѣта въ полуднѣвѣтъ народѣ е груба, на-

терпа, недостойна за човѣка. Само науката расчиства погрѣшката, та облагодѣла всичкиѣ отношения измежду небето и земьтъ; науката възвишава религиозността, дава ѣ едно по-чисто налчїе. Науката е хлѣбъ, отъ който живѣятъ народитѣ; науката е въздухъ който развива и уличава народитѣ. Набоженъ и ученолюбивъ народъ е по-горѣ и по-силенъ е отъ всички негоды, които може да го сполѣтѣтъ. Образованъ народъ не губи народностѣтъ си, защото никога не губи свѣстѣтъ си.

За туй такъвъ народъ е Патриотиченъ, Историјата може да ни свидѣтелствува че и полудивитѣ наѣи сѣ храбри, отважни, а могатъ по нѣкой пѣтъ и да се одържатъ, ако и не вѣрѣтъ надеждни основани. Но при все това нѣма еще примѣръ че единъ дивъ народъ може да бѣде родолюбивъ. Това което го накарва на борбѣ противу неприятеля, не е освѣтъ истиникѣтъ на самоодержанїе, който е двигателъ и въ най-дѣлѣтъ звѣрѣе, еще и въ цѣлѣтъ природѣ. На този истиникѣтъ държава не може да сѣ основе, защото туй основанїе е не на едно — народъ не може да утвърди сѣществуванїето си, защото утвържденїя му не сѣ неизбѣими. Ако неприятелѣтъ е по-силенъ, той ще падне, а надїе ли веднѣжъ, на падналиятъ народъ мѣчно ще бѣде да задѣри сѣ усѣлѣтъ сѣдѣтъ за утвърденїето на народностѣтъ си. Тамъ нѣма ясно родолюбїе, което е силъ непобѣдима, а безъ ясно родолюбїе нѣма поручительство за народна бѣдущностъ.

Светата тройственостъ, която е душа на всякой народъ, сѣ казва: *вѣра, расчистена сѣ наукѣтъ; наука, облагодѣлана сѣ вѣрѣтъ; родолюбїе, разсѣлено до самостѣтъ сѣ наукѣтъ.*

Народъ който иска да положи здравъ temelъ на сѣществуванїето си, трѣба да гледа да основава бѣдущностѣтъ си на тѣхъ три фундамента, на вѣрѣтъ, наукѣтъ и родолюбїето.

Българитѣ и Гърцитѣ II.

Изъ начало човѣкъ е живѣлъ както всичкиѣ животни въ просто животинскій животъ.

Но повеже мозъчната сила въ човѣка е много по-богата и по-яка, той възнимъ способностѣтъ за едно напрѣдѣно развитїе.

И тѣй сѣ вѣрѣе устрои сѣ човѣческото общество врѣху естествениѣтъ основѣ на семейството.

Прѣзъ теченїето на врѣмето отъ семейството настанѣ стегнатото общество на голѣмотѣ семейство, което е подчиненїето на всичкото домородство на главатѣ на семейството — старѣшинѣтъ.

Посетивъ отъ старѣшинството настанѣ общинството т. е. задружното живѣнїе на нѣколко старѣшински семейства подчинени на общинскій сѣлѣтъ, съставенъ отъ всичкиѣ мѣстни старѣшини.

Тогази бѣше златната епоха на човѣческиѣтъ родъ, когато това естествено правителство раздаваше правдѣтъ споредъ праведнѣтъ мѣрка на мозъчнѣтъ сѣ прѣсѣдѣ, когато членовѣтъ на общинѣтъ живѣхѣ сѣ опова дѣтиско миролюбїе въ свойѣтъ естествено задруженъ животъ.

Но ето че отъ прѣголѣмото лампоженїе на лодствата въ едно мѣсто, или отъ пѣстѣнѣ между тѣхъ нѣкои распрѣ, или пѣкъ по славолубивы побужденїя появи сѣ пуждата на великѣтъ прѣселенїе, когато задружната до тогазъ дѣятелна сила у народитѣ произведе крѣпавѣтъ войны, които описа историјата.

Изъ това събѣтие роди сѣ царската властъ, спор. подчиненїето на всички подъ едно, което бѣше пуждно за народитѣ въ тѣхнѣтъ военни походы. И отъ тогази настанѣлъ голѣмѣтъ онѣзи злини, които сѣ правехѣ хората въ вѣшнѣтъ сѣ междусоборни отношения и вѣтрѣшнѣтъ онѣзи лошавини и неправди, които произлѣзохѣ отъ разрушенїето на първобитнѣтъ демократическѣ властъ.

Словенското племе, което е най-младѣтъ клонъ отъ стѣблото на човѣческиѣтъ родъ, едно по това че то главно сѣ занимава сѣ обработванїето на земьтъ, друго по миролюбивѣтъ характеръ; а най-вече по това дѣто отъ всичкиѣ

народы на свѣтътъ най-вече обича испомежду сѣ равенството, — до новѣтъ тѣзи врѣмена останѣ потъкнуто въ земьтъ, подъ позѣтъ на много други завоевателни и голѣми народы, които минѣхѣ и замѣнихѣ, или живѣхѣ и испаднахѣ надъ него отгорѣ.

Истинна е, че въ буйственното вълнуванїе на тѣзи народы сѣ е ресварилъ по нѣкой пѣтъ хоризонтѣтъ и надъ словенскѣтъ племена, и тѣ тогазъ сѣ излѣзнали на явѣ сѣ нѣкой князь на чело; но защото тѣзи свободни перїоди сѣ били вѣобще кратки, то и едновластїето не имѣ врѣме да сѣ закрѣпи между тѣхъ и да изврати общественото нѣтъ устроїство, и тѣй словенитѣ въ робството надахѣ пакъ въ своето първобитно общинско устроїство.

Разунавъ сѣ, че нѣй говоримъ тука изъ общо за Словенитѣ, защото при всичко че въ минѣлитѣ и днешнитѣ вѣкъ едновластїето взе да изгубва блестятъ сѣ въ Европѣ, прѣдъ новѣтъ началѣ, по то сѣ е закрѣпило въ Русїи, едно поради продълженото застояванїе на независимостѣтъ у този народъ и друго по причинѣ на политическото умѣнїе на руското правителство, когато другитѣ словенски народы излизатъ днесъ прѣдъ свѣтълитѣ на новото естествено образованїе сѣ своитѣ естествени, общински и демократически учрѣденїя.

Българскійтъ народъ, който дойде изъ отвѣтъ Дунавъ да дѣри земьтъ за населенїе, като бѣше въ движимо съгласїе имаше на чело единъ князь; тука въ Балканскійтъ полуостровъ той наѣтри сѣлѣмѣни словенски общини, които живѣхѣ тихо подъ властѣтъ на Византийското царство.

Тѣзи многобройни прѣложени стихїи спомогнахѣ много да сѣ не образува едновластїето въ повѣтъ българскѣ дѣржавѣ. Освѣтъ това неумѣнїето и политическата неспособностъ на тогавашното наше правителство послужихѣ на това; заради туй, Българитѣ, колкото и да имахѣ на чело сѣ единъ главатаръ той нѣмаше рѣшителна властъ надъ общинѣтъ, и тѣ сѣ управлявахѣ споредъ своитѣ обичаи.

Една, единственна мисль бѣше колѣто нѣ сѣединяваше и крѣпѣе нашето политическо единство — то бѣше уязвата противъ грьцитѣ и страхѣтъ отъ тѣхнѣтъ противу насъ уязва. Но както рѣкохѣмъ тази мисль не бѣше доволна за да стопи нашитѣ общини въ единѣтъ; тѣ сѣ останѣхѣ въ своето демократическо устроїство, което ненаруши и неубѣзри развитїето на тѣхнѣтъ стихїи, по ги задѣржѣ въ тѣхнѣтъ първобитна младостъ.

И тѣй станѣ че, когато сѣ повихѣ Турцитѣ въ Европѣ, ако грько-византийското царѣво сѣ распади отъ изнуренїето на своитѣ стихїи, нашето царство паднѣ отъ прѣголѣмѣтъ младостъ и отъ неразвитїето на своитѣ стихїи.

Ако нашитѣ прѣдѣди неможѣхѣ да съставятъ своитѣ прѣсѣжити сили въ едно за да сѣ опрѣтъ на завоевателя, тѣ показѣхѣ навредъ младото сѣ и крѣпко упорство въ частностъ. Това съображенїе е доволно за да нѣ увѣри за точностѣтъ на горнѣто нѣтъ подтвержденїе.

Прѣзъ теченїето на този тѣмѣтъ за насъ перїодъ отъ паданїето на нашето царѣво, общинското учрѣденїе у насъ сѣ разви и сѣ утвърди еще по-вече, и нѣй въ това сѣ първобитно устроїство излѣзохѣмъ въ новѣтъ тѣзи епохи на явѣ прѣдъ слѣдѣето на новото образованїе.

Като приложимъ на това богатѣтъ опитностъ който спечелихѣмъ нѣй чрѣзъ прѣголѣмѣтъ сѣ тѣгна, и който сѣ отражава въ нашитѣ характеръ и въ нашѣтъ народнѣ философиѣ, — то ще можѣтъ да сѣ съставимъ едно мнѣнїе за чуднѣтъ леснѣтъ сѣ колѣто схваща единъ Българскій мозѣкъ тѣзи най-повитѣ началѣ, които прѣистекохѣ като заключенїе отъ многотѣмѣнитѣ борби и опитванїя на народитѣ въ свѣтътъ, а най-вече отъ развитїето на естествениѣтъ знонїя.

Истинна е че на това не малко припомага и туй, дѣто празновѣрїята не сѣ дѣлоко вкоренени у нашитѣ народъ. Древнитѣ нидо-арїйски и погански прѣданїя и суевѣрїя сѣ токозъ ослабихѣ

вече у насъ што то тѣ едвамъ личатъ тамъ. Отъ другѣ стражѣ и въ христїанскѣтъ нѣ епохи, нашето калугерство, като е било вѣобще независимото грьцкѣтъ празновѣрїя въ христїанското ученїетѣ не сѣ могли да сѣ вкоренятъ дѣлоко у насъ. Извѣстно е че въ послѣднѣтъ тѣзи епохи, когато фенерекото духовенство завладѣ Българїи, тогазъ само сѣ сѣ распространили суевѣрїята у насъ; но тѣ като скоронни лесно сѣ распадѣтъ при появленїето на здравитѣ естествени истини. На това можѣтъ да приложимъ че и земѣта на който живѣемъ като е умѣрена въ естеството сѣ, и неспрѣдѣствана никаквы физически особености, то и отъ тѣзи странѣ били сѣмѣ завардени отъ распространїето на суевѣрїята.

Такъзѣ бѣше душевното положенїе на нашитѣ народъ, когато идеѣта, която вълнува Европѣ прѣзъ теченїето на днешнитѣ вѣкъ проби тѣмнѣтъ коѣто нѣ окружаваше, и събуди потаенитѣ български стихїи.

Идеѣта на народностѣтъ е, както рекохѣмъ, единъ степѣнъ по-горѣ отъ идеѣтъ на религиознитѣ фанатизмъ. Тя е конечното откажанїе на народитѣ отъ началѣта на старѣтъ и на срѣднитѣ вѣкове; тя е мостѣтъ по който нѣма да минатъ народитѣ за да стѣпнатъ до здравитѣ прѣдѣлы на естествениѣтъ основѣ, подъ широкѣтъ стрѣхѣ на естествениѣтъ началѣ, дѣто нѣма да сѣ стѣбере всичкиѣтъ човѣческиѣтъ родъ подъ единѣтъ началѣ и подъ единъ законъ.

Ако прочее българскійтъ народъ имѣ силѣтъ и способностѣтъ да схване отъ веднѣжъ това ново начало, да го усвои и да послѣдѣва неговото исполненїе сѣ такъзѣ постоянство и сѣ такъзѣ трайностъ то ще кажѣ че той колкото и да е младъ и повѣ способѣтъ е да върви на едно сѣ движенїето на развитїето въ Европѣ.

Това доволно потвърждава и усилено заляганїе за отварянїе на училища и други учебни заведенїя, което показва нашитѣ народъ — даже и въ дѣлото за нарежданїето на нашѣтъ черкѣ нѣй показѣхѣ своитѣ демократически стремленїя.

Истинна е че въ началото на новитѣ нѣ живѣтъ множество врѣдителни обогателства, разни пороци и други лоши явления сѣ сѣ промѣнихѣ въ крѣгѣтъ въ който сѣ движи нашитѣ народъ, тѣй што онѣзи които бѣ сѣ зарадвали за нашѣтъ пропасть на радо сърце сѣ сумѣваѣтъ да ли ще можѣтъ да надѣиѣтъ бѣснѣтъ вѣли които нѣ блѣскаѣтъ и да ли ще можѣтъ да испуваѣмъ надъ своитѣ злочестивы отгорѣ.

Но всички онѣзи които чувствуватъ въ себе сѣ тупанїята на своитѣ младѣ и крѣпкѣ крѣвь и сѣ способни да сѣ въздигнатъ надъ мрачнѣтъ тѣзи прѣходнѣ епохи, мислятъ друго яче.

И наистинѣ нашитѣ народъ прилича на онѣзи положителѣ, крѣпкѣ и даровитѣ момѣтъ, който когато стѣпнѣ въ юношескиѣ сѣ години испаднува въ общитѣ развратъ на днешнѣтъ епохи, но който за скоро възстава и стапува владѣтел на врѣдителнѣтъ обстоятелства подъ влїенїето на кентѣ бѣ испаднѣлъ въ начало. Нашето бо спасенїе състои въ това дѣто нѣ имамъ силѣ и воли да мислимъ и да работимъ за улучшенїето на нашето състояние.

Нашето спасенїе както и опова на всичкиѣтъ народы лежи още:

1-во Въ распространїето по всѣду на естествениѣтъ знанїя, които по-точно отъ всяка другѣ системѣ обяняватъ положенїето на човѣка въ естеството, опрѣдѣляватъ неговото призванїе на тойзи свѣтъ и означаватъ неговѣтъ естествени права и длѣжности.

2 Въ распространѣното изучаванїе на общѣтъ Исторїи, гледана отъ точнѣтъ на естествениѣтъ възрѣ, които нѣ ули да сѣ ползуваѣмъ отъ опитностѣтъ и тѣгнѣта на други.

3. Въ възпитанїето на дѣтата и на младежитѣ споредъ началѣта на естествениѣтъ основѣ.

Прочутитѣ Францускїи спасателъ Ламартинъ, казва че всякой великъ народъ сѣ появилїето сѣ на поторицето на свѣтскѣтъ исторїи е износѣлъ и повѣтъ нѣкои началѣ, на които стихитѣ сѣ

намирахѣ въ характерѣтъ на този народъ и които сѣ начертаватъ въ постепенното развитїе и напрѣдванїе на човѣческиѣтъ родъ.

Тѣй Еврейскїиѣтъ народъ изнесе Моисеовѣтъ системѣ, грько-латинскїиѣтъ племена изнесохѣ католическѣтъ калугерскѣ системѣ, на който духѣтъ и вѣдѣтъ ако и раздѣлени черквы е почѣтъ еднакѣтъ, германското племе изнесе нѣвъ протестанскѣтъ системѣ. А коѣ нѣ сѣ системѣта, кои ще сѣ началѣта, които нѣма да изнесе на явѣ то-прѣвъ на явѣ възходящето словенско племе.

Нашитѣ съображенїя които правимъ като разгледаѣмъ тойзи прѣметъ отъ врѣдъ довеждатъ нѣ до това заключенїе че на словенското племе е възложено да испълни великѣтъ стѣнъ на човѣческиѣтъ мислитѣли и добродѣтели, т. е. тѣришиѣ въ дѣйствиѣ и распространѣнїето на естествениѣтъ основѣ помѣжду народитѣ на свѣтътъ.

Не огънъ и пламѣкъ, по миръ и благодѣнїя, не крѣпавы побѣды и неправды завоеванїя, но проповѣданїе на правдѣтъ и на братството, — ето какво нѣма да сѣ очакѣ въобще отъ словенскѣтъ племена а частно отъ българскїиѣтъ народъ.

Като сѣдѣтъ по себе сѣ грьцитѣ промѣчатъ едно варварско постѣпанїе, едѣ диво гоненїе отъ нашѣтъ странѣ кѣмъ нашитѣ сѣбѣ, ако бѣ да сѣ устрои нѣтъ отъ тѣхъ независимостъ, когато нѣ въ тѣзи сѣ сѣ тѣхъ борбѣ никогѣ не употребихѣ освѣтъ оружіето и крѣпостѣтъ на душѣтъ и непобѣдима сѣлѣ на истинѣтъ.

Тѣ бѣхѣ на върхѣтъ на Христїанскѣ Истокѣ, като дѣржехѣ въ рѣцѣтъ юздытъ на всичкиѣтъ праго лѣвни народы и въ двата полуострова; но ето Българитѣ сѣ събудиѣхѣ и планината подъ тѣхъ взе да сѣ клати и да сѣ обрашѣ Суетни останѣхѣ всичкиѣтъ наши прѣзованїя и увѣщанїя за да сѣгледѣтъ новото сѣ положенїе. Тѣ не мислятъ сѣ свѣтъ да стоятъ хоризонтално и сѣ дѣтъ сѣ нозѣ на върхѣтъ, а не вѣдѣтъ планината като сѣ обрашѣ тѣ глѣ равновѣсїето сѣ, и насочени надъ стѣмѣ уварѣтъ нѣма да паднатъ въ дѣло кѣмъ пропасть.

Тѣзи сѣ рассужденїя, които сѣе хѣмъ за пуждно да направимъ въ сега врѣме, въ видѣ на едно сравнѣнїе между нашитѣ и грьцкѣтъ народѣ.

Нека прочее нашитѣ противници сѣ хвалѣтъ въ себе сѣ ако тѣ сѣ свѣто хитро и полѣ кѣмъ насъ обнѣсѣтъ труднѣтъ нашитѣ народъ да постѣ енергически въ пѣгѣтъ на самостѣпнѣето сѣ дѣйствиѣ, защото нѣй сѣ доста способни да сѣ съставимъ едѣ мнѣнїе за положенїето на работѣтъ, и сѣмѣ падѣжни да оцѣнимъ лошитѣ и брѣ за нашитѣ стремленїя обогателствѣ.

Нека не злорадствуваѣтъ нашитѣ противници, нѣй бо виждаѣмъ всичкото въ чѣтожество, всичкиѣтъ гнилотѣ и всичкиѣтъ несикурностъ на тѣхното положенїе колкото и днешнитѣ обстоятелства нѣ вѣждатъ нѣмакъ по-наказонни кѣмъ тѣ неже кѣмъ насъ.

Какѣто и да сѣ хитри и сѣгнѣомѣрени тѣхнѣтъ вѣрѣтъ насъ утѣми дѣри, — нѣй нѣма да сѣ стреснѣето ще устѣпимъ. Българскїиѣтъ народъ сѣ стѣлава крѣпко ако и полѣка потѣтъ на своето напрѣдванїе, утѣренѣ всякой день умножава неговѣтъ вѣтѣшиѣ силѣ, а разорѣва и изнурѣва онѣзи Грьцитѣ.

Българскїиѣтъ народъ

(Продълженїе отъ брѣй 6-иѣ)

Българитѣ сѣ являютъ за пърѣвъ въ исторїиѣтъ въ крайѣтъ на вторитѣ вѣкъ. Въ туй врѣме тѣ населявахѣ нѣтитѣ страны на Кавказъ и бѣхѣ сѣ народъ много силенъ. Въ врѣмето на руванїето на Арзаса, първитѣ Арменскїи царѣ, отъ 110 до 429 год. прѣ Христа, едно голѣмо число Българѣ пѣдѣны по гражданскѣ прѣстѣпанїя, прѣдводителството на Вунда, сѣселнѣ сѣ въ Арменїи, въ стрѣпнѣтъ то е на сѣверъ отъ Аракеѣ. Тѣзи сѣ на които сѣ наричаѣтъ Главни Пѣселнѣ имѣто на Вунда, който по-подѣтъ промѣни имѣто на Ванодѣ.*)

*) Вунда по грько и латинско произнѣсѣно по Българскѣ може бѣ Ванда т. е. Ванда; сѣрѣи сега имѣваѣтъ Ванодѣ, Венди, Венеди и Венети. Рел.

